

# I dag

Att ge och få respons

Inledning: Jenny (?)

Muntligt framförande: Jannica,  
Mikaela

Ordförråd (?)

Texter

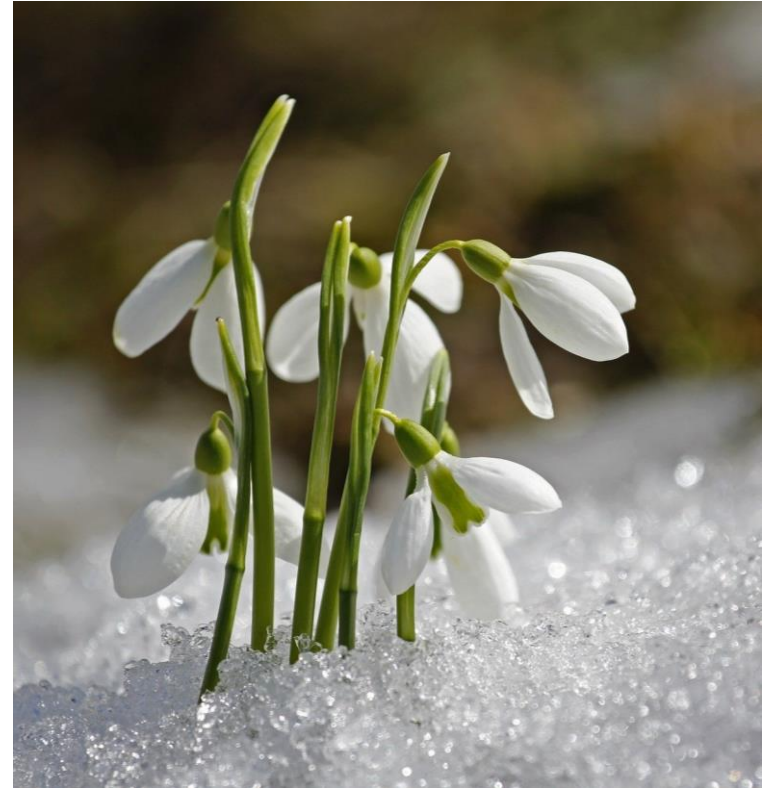


Bild: Pixabay/sunflair

# Att ge och få respons

- På vilka sätt har ni fått respons på Aalto (muntligt, skriftligt...)
- Hur har det varit att få respons?
- Får ni tillräckligt med respons (på uppgifter, tentor mm)?
- I vilka andra sammanhang får ni respons? Hur upplever ni det?
  
- Vad ska man tänka på när man framför respons?
- Hur ger man konstruktiv respons (positiv och negativ)?

# Respons

Fokus på positivt + negativt

Välj orden rätt

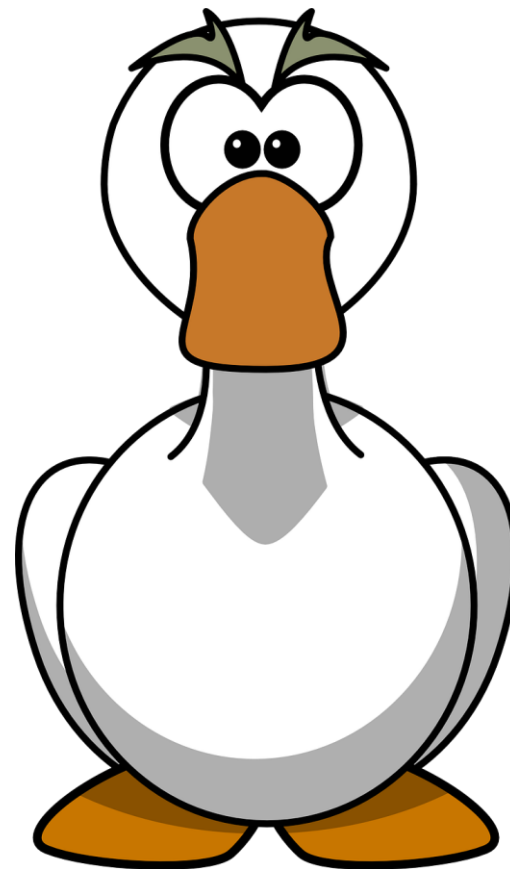
Saken i centrum, men människa bakom

Håll öppet för olika synvinklar

♥ uppbyggande kritik

Är det möjligt att bemöta, förklara?

Hur stärka självkänslan?



# Forum för texter

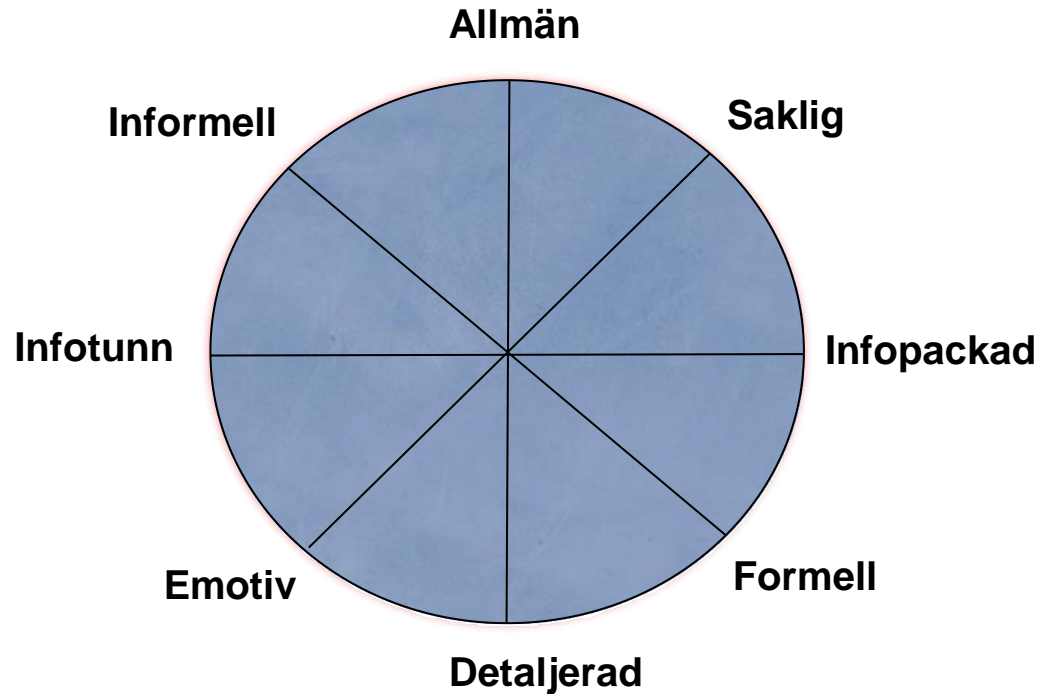
– deadline 12 och 14 april

- Finns på MyCourses under *Tider, uppgifter och material...*
- Varje ny text = nytt diskussionsämne
- Respons som kommentarer
- Alla kommenterar minst 3 texter: helheten, vad fungerar och varför, vad kan bli bättre?
- Välj de texter som har **färst** kommentarer

# Respons på presentationer

- 1) **Innehållet.** Förstod du allt? Saknades något? Var det intressant/relevant?
- 2) **Framförandet:** röst, kroppsspråk, lyssnarkontakt
- 3) **Struktur + material:** visuellt stöd, övergångar, inledning och avslutning

# Textkompass



Källa: Melin & Lange. Att analysera text

# Vad gör skillnaden?

- Tilltal. *Jag, du, vi*. Frågor, uppmaningar.
- Värdeladdade uttryck.
- Ord och fraser som binder ihop och förklarar.
- Ordval: facktermer, ovanliga ord, vanliga ord, lekfulla ord...
- Klart eller krångligt. (Vem, vad, hur?)
- Pratigt eller koncentrerat.
- Exakt eller ungefärligt. Konkret eller abstrakt
- ...



Bild: Unsplash/Markus Spiske

## Magnus Linton. Plock från *Text & Stil – om konsten att berätta med vetenskap*

- Början på facktexter måste göra tre saker: ladda med något uppseendeväckande, *visa* varför texten är viktig och göra läsaren trygg (känna att hen är i kompetenta händer).
- ”Problemet med många texter är inte att de saknar poäng utan att den inte syns”. Vilken är huvudpoängen i din text? Bipoäng? Hur kan du belysa dem på bästa sätt?
- Bestäm tidigt om det ska vara en *jag*-text eller inte. Om inte – hoppa ALLA *jag* eller *vi*. Ofta är *jag* onödigt, ibland kan det räcka med att ha *jag* i ett förord, men ibland kan *jag* behövas. Använd det då konsekvent.
- Hellre exakta uttryck än oprecisa. Undvik ord som *ofta*, *många*, *ibland*, *stor*, *betydande*, *vid sekelskiftet*. Använd hellre exakta siffror. Blir mer påtagligt, trovärdigt, men är också mer riskabelt.
- Var kreativ vad gäller ordbildning – skapa egna, nya sammansatta ord och lek med språket på annat sätt!



## Magnus Linton. Exempel från *Text & Stil – om konsten att berätta med vetenskap*

Linton citerar artikel från *Svenska dagbladet*, Sofia citerar Linton:

”Det var över ett år sedan jag sist såg Björn Borg i Janne Lundqvist-hallen i Stockholm. Jag stannade ibland kvar efter min träning och tittade på duellerna mellan Borg och den något yngre Christer Lundberg, en av Sveriges bästa 55-åringar. Det var klassisk tennis, från en annan tid. Elegant, smart, rolig. Jag frågar Christer Lundberg hur det kommer sig att Borg spelar här, på en visserligen smakfull men ändå enkel klubb.

– Han känner sig hemma här...”

### Oprecis text:

”Under den svenska aidsepidemin på 1980-talet dog hundratals homosexuella män i aids...”

### Lintons förslag:

”När Björn Borg, den blyge tonåringen som blev symbol för 1980-talets yuppie-era, på ålderns höst spelar tennis väljer han en anspråkslös hall i ett skuggigt hörn av Stockholm – och Christer Lindberg, en av ägarna, tror sig veta varför.  
– Han känner sig hemma här...”

### Precis text:

”Under den svenska aidsepidemins värsta år, 1987, dog 183 homosexuella män i aids, en varannan dag...”

# Baden Eunson. Exempel från *Communicating in the 21st century*

**A.** *“The thermal environment was manipulated to determine sample volatility. Temperatures above 110 °C produced substantial surface excitation.”*

## Typiska drag

passiv form  
substantiv hellre än verb  
Teknisk terminologi

## Fördelar

Läsaren kan fokusera på sak, inte stil eller person  
Vedertaget sätt att skriva, etablerade termer

## Nackdelar

Läsbarhetsnivån är krävande  
Opersonlig stil kan dölja ansvar

**B.** *“We tried different levels of heat to see how stable or unstable the chemical was. Heat above 110 °C made the sample boil.”*

## Typiska drag

personen syns, aktiva verb  
verb hellre än substantiv  
ingen svår terminologi

## Fördelar?

## Nackdelar?

# Baden Eunson. Plock från *Communicating in the 21st century*

Också när du skriver för läsare i din egen bransch – använd gärna etablerade tekniker som gör texten mer läsbar. Sådan tekniker är exempelvis:

- mer verb än substantiv
- kortare ord, kortare meningar, kortare stycken
- grafisk kommunikation där det passar.

## Rubriken

Rubriken ska på minimal plats ge maximal information. Tänk dig ett samtal där någon frågar vad din text handlar om och du bara har 10 sekunder på dig att svara. Sådana är begränsningarna och utmaningarna. Fundera på:

- formuleringar som sätter dina idéer i ett större sammanhang
- formuleringar med koppling till pågående debatter
- en rubrik formulerad som fråga
- någon form av humor eller ordlek (men inte för mycket)

# Bodil Malmsten. Citat från *Så gör jag - konsten att skriva*

## Var konkret

EN MENING SKA vara konkret. Ett enkelt påstående, rakt på. Man ska kunna ta ut satsdelarna i den. Den ska inte falla isär.

Jag skriver det här.

Vem skriver?

Jag.

Vad skriver jag?

Det här.

Det var vagt.

## Svåra ord

DET FINNS INGA svåra ord, bara ord man inte kan.

Slå upp!

Ovanliga ord, gammaldags ord?

Slå upp.

Ord man inte förstår, men ändå förstår.

Låt stå.

# Sätt rubrik på texten (5 minuter)

<https://docs.google.com/document/d/1hmwHv96UwC0Em7RFk3Dc4qudQ00pjS0YXsJHoOmono/edit?usp=sharing>

1. Läs texten från *Forskning & Framsteg* och försök bilda er en uppfattning om huvudpoängen.
2. Gör en rubrik av huvudpoängen.
3. Var beredda att presentera er rubrik!

Flera tusen Östhammarbor mellan 21 och 93 år fick vid fyra separata tillfällen svara på frågor om magbesvär mellan åren 1988 och 2011. Nu har forskare sett att risken att drabbas av sura uppstötningar, reflux, tvådubblades under perioden, medan oddsen för att lida av PDS – när man upplever obehagliga fyllnadskänslor efter en måltid – tredubblades.

– En oddskvot på 3 visar på en ganska rejäl ökning, säger Anna Andreasson, docent i psykologi vid Stockholm universitet.

Magbesvären blev vanligare ju äldre deltagarna blev, men studien visade också att unga vuxna år 2011 hade mer problem än personer i samma ålder år 1988.

– Magbesvär är vanligare hos personer med atopi, det vill säga problem med allergi, eksem och allergisk astma, vilket ökar i populationen. Vi vet även att ett högt BMI ökar risken för reflux, och ökningen av det symtomet kan förklaras av att vi blir allt större.

Studien är publicerad i *The American Journal of Gastroenterology*.

Av Oskar Alex

# Sätt rubrik på texten

## Vad lär vi oss?

- Rubriken är viktig för vår förståelse av texten.
- Budskapet i rubriken får gärna upprepas i texten.
- Mycket info > stort behov av tydlig textbindning.
  - **Vad?** Magbesvär, sura uppstötningar, reflux, PDS, obehagliga fyllnadskänslor. Tvådubblat, tredubblat, oddskvot 3.
  - **Vem:** Östhammarbor, 21–93 år gamla, unga vuxna 2011, unga vuxna 1988, personer med atopi (allergi, eksem, allergisk astma), personer med högt BMI, ”vi” – som blir allt större, svenskar
  - **Varför?** Ålder, tid, atopi, ökad atopi, högt BMI, vi blir större



Troligtvis beror ökningen på en kombination av flera faktorer, som att fler har övervikt och astma.

FOLKHÄLSA

## FLER SVENSKAR DRAS MED MAGPROBLEM

Flera tusen Östhammarbor mellan 21 och 93 år fick vid fyra separata tillfällen svara på frågor om magbesvär mellan åren 1988 och 2011. Nu har forskare sett att risken att drabbas av sura uppstötningar, reflux, tvådubblades under perioden, medan oddsen för att lida av PDS – när man upplever obehagliga fyllnadskänslor efter en måltid – tredubblades.

– En oddskvot på 3 visar på en ganska rejäl ökning, säger Anna Andreasson, docent i psykologi vid Stockholm universitet.

Magbesvären blev vanligare ju äldre deltagarna blev, men studien visade också att unga vuxna år 2011 hade mer problem än personer i samma ålder år 1988.

– Magbesvär är vanligare hos personer med atopi, det vill säga problem med allergi, eksem och allergisk astma, vilket ökar i populationen. Vi vet även att ett högt BMI ökar risken för reflux, och ökningen av det symtomatet kan förklaras av att vi blir allt större.

Studien är publicerad i *The American Journal of Gastroenterology*.

Av Oskar Alex

# Sätt rubrik på texten

[https://docs.google.com/document/d/17tbP6Vmmz0-8Vi60WmkgcLWX6Uz5vRq\\_UlpT4xHqWEA/edit?usp=sharing](https://docs.google.com/document/d/17tbP6Vmmz0-8Vi60WmkgcLWX6Uz5vRq_UlpT4xHqWEA/edit?usp=sharing)

1. Läs texten från *Forskning & Framsteg* och försök bilda er en uppfattning om huvudpoängen.
2. Gör en rubrik av huvudpoängen.
3. Var beredda att presentera er rubrik!

**Bottentrålning kan orsaka större** koldioxidutsläpp än flygtrafiken, enligt en ny studie publicerad i *Nature*. När fiskebåtar trålar bottenarna rivs kol som lagrats i sedimenten upp och börjar brytas ner. Globalt frigör trålningen mellan 600 och 1 500 megaton koldioxid varje år, vilket är i samma storleksordning som flygets omkring 900 megaton (2019, före pandemin).

Endast 7 procent av jordens havsområden har någon form av skydd och ännu färre ett tillräckligt effektivt sådant, skriver den internationella forskargruppen. I Sverige bereder regeringen just nu en utredning om hur ett förbud mot botten-trålning i skyddade områden skulle kunna genomföras.

Genom en mer strategisk förvaltning och utökat skydd av haven skulle klimatpåverkan och förlusten av arter minska, samtidigt som vi kan säkerställa en god matproduktion, kommenterar forskarna.

*Av Anna Froster*

# Sätt rubrik på texten

## Vad lär vi oss?

Lagom mycket information och god textbindning ger läsbara texter.

## Exempel på textbindning

...kan orsaka...

när fiskebåtar trålar...rivs kol upp

i samma storleksordning som

Endast... och ännu färre...

genom en mer strategisk ....skulle...

samtidigt som...



Bottenträlning har stor klimatpåverkan. De fem länder som orsakar störst utsläpp är Kina, Ryssland, Italien, Storbritannien och Danmark.

KLIMAT

## FISKETRÅLARE SLÄPPER UT KOLDIOXID I NIVÅ MED FLYGET

Bottenträlning kan orsaka större koldioxidutsläpp än flygtrafiken, enligt en ny studie publicerad i *Nature*. När fiskebåtar trålar botten rivs kol som lagrats i sedimenten upp och börjar brytas ner. Globalt frigör trälningen mellan 600 och 1500 megaton koldioxid varje år, vilket är i samma storleksordning som flygets omkring 900 megaton (2019, före pandemin).

Endast 7 procent av jordens havsområden har någon form av skydd och ännu färre ett tillräckligt effektivt sådant, skriver den internationella forskargruppen. I Sverige bereder regeringen just nu en utredning om hur ett förbud mot bottenträlning i skyddade områden skulle kunna genomföras.

Genom en mer strategisk förvaltning och utökat skydd av haven skulle klimatpåverkan och förlusten av arter minska, samtidigt som vi kan säkerställa en god matproduktion, kommenterar forskarna.

Av Anna Froster



# Vilken text övertygar er? Varför?

[https://docs.google.com/document/d/1wT7dAdqUfkofxTJeJmbqMhesbVSqel\\_7l6z-ZK0kTXg/edit?usp=sharing](https://docs.google.com/document/d/1wT7dAdqUfkofxTJeJmbqMhesbVSqel_7l6z-ZK0kTXg/edit?usp=sharing)

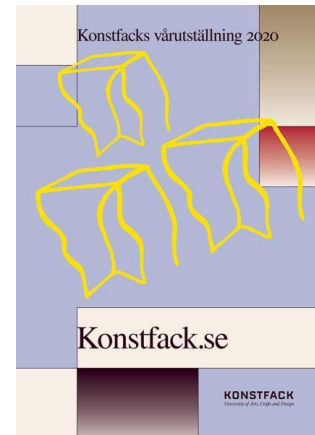
**Alternativ 1.** Ni får information om 4 olika fackböcker, men ska bara läsa 1. Vilken väljer ni? Vad i texterna övertygar? Vad övertygar inte?

**Alternativ 2.** Ni ska gå på Konstfacks utställning, men får bara se 1 verk. Vilket av de 4 alternativen väljer ni? Varför? Varför väljer ni bort de andra?



SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

*Sedan 1891*



# Vilken text övertygar er? Varför? (Fackböcker)

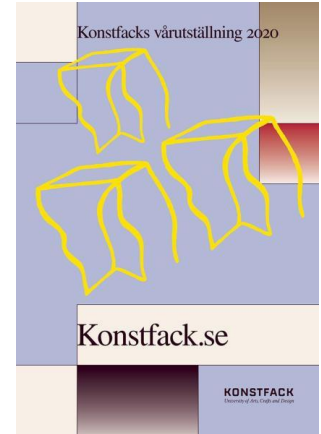
- Vilka formuleringar får er intresserade av boken? Varför?
- Vilka värdeladdade ord och fraser används i texten?
- Finns du som läsare med i texten på något vis, till exempel genom direkt tilltal eller frågor?
- Vad lyfts fram i de olika texterna? Vem skribenten är? Varför ämnet är viktigt? Stilen i boken? Fakta om ämnet? Någon form av berättelse? Detaljerade exempel på innehållet i boken? Annat?
- Finns det något i någon av texterna som gör att ni INTE får lust att läsa boken? Vad? Varför?



SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS  
*Sedan 1891*

# Vilken text övertygar er? Varför? (Konst)

- Vilka formuleringar får er intresserade av verket? Varför?
- Texterna har olika stil. Vad funkar bäst för er? Konkret, beskrivande? Abstrakt, poetiskt? Argumenterande, polemiskt? Annat?
- Vilka värdeladdade ord och fraser används i texten?
- Finns du som läsare med i texten på något vis, till exempel genom direkt tilltal eller frågor?
- Vad lyfts fram i de olika texterna? Vem konstnären är? Varför temat är viktigt? Den konstnärliga processen? Någon form av berättelse? Detaljerade exempel på innehållet i verket? Annat?
- Finns det något i någon av texterna som gör att ni INTE blir intresserade av verket? Vad? Varför?



# Vi ses om 1 vecka

Då blir det mer fokus på skrivande och text. Kanske också på kombinationen bild, text och tal.

**Dessutom:**

inledningar till diskussion: Adian, Lotta

mundligt framförande: Conrad, Enna



Bild: Unsplash/Jeshoots.com